

Eduard Geismars prædiken ved Rigsdagens åbning

Taler

Eduard Geismar
Teolog og præst

Dato

28. maj 1918

Sted

Trinitatis Kirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

1. Mosebog kapitel 1, vers 2-3

1 1. Mos. 1, 2-3: *Og der var Mørke over Afgrunden; og Guds Annd svævede over Vandene. Da sagde Gud: Der blive Lys! Og der blev Lys.*

5 Mange af os har sikkert drømt om en ny Tid under den nye Grundlov; men en ny Grundlov kan jo ikke skabe Fornyelsen eller røkke ved den Kendsgerning, at det er en vanskelig og ansvarsfuld Tid, i hvilken De er sat til at være Lovgivere for vort Folk. Det føler De selv.

10 Naar en Verden staar i Brand, da er det vanskeligt at bevare den lille Plet af Jord, man elsker, udenfor Ilden, og det er svært at bjerge det, som er nødvendigt til Livets Ophold. De to Opgaver skal De paa Folkets Vegne løse.

15 Men det, der i endnu højere Grad gør Tiden vanskelig, det er, at de to Opgaver omtrent er de eneste, vort Folk er enigt om. I alle andre Henseender er Tiden splittet og derfor uden Energi til at møde de kommende Uvejr. Ingen Tanker, som formaar at samle; ingen fælles Idealer, som er i Stand til at bære. Jeg skal nævne et Eksempel paa denne Splittethed. Mange iblandt Dem føler sikkert det, at en Præst skal tale ved denne Lejlighed, som en underlig Anakronisme.

20

Jeg og mange med mig er forvissede om, at det Guddomsliv fra Jesus Kristus, der har beaandet os selv, er det eneste, som er i Stand til at redde en Verden i Flamme fra Undergang. Er Tiden saa ikke splittet?

25 Ingen kan undre sig over, at en saadan Tid og dens Mænd bliver holdningsløse, midtpunktflyvende undtagen i eet: det jordiske. Ingen kan undre sig over, at den dyrker Nydelsens to Afguder, Mammon og Venus. Og ingen kan undre sig

over, at denne Holdningsløshed, denne Mangel paa bærende anker ogsaa præger
30 Lovgavernes Arbejde. Hvor skulde de være større end Tiden og eje, hvad Tiden
ikke ejer.

Og paa Grund af denne indre Brist bliver det Partihensyn, Taktik, det
opportune, som kommer til at bestemme alt. Jeg er forvisset om, at jeg udtaler,
35 hvad mange af Dem lider under. Og naar saa taktiske Hensyn byder at smykke
sig selv med moralske Talemaader, saa faar vi disse hule Fraser, hvori tidligere
Tiders bærende Idealer fører en spøgelseagtig Tilværelse og forgifter vort
offentlige Liv, medens i Virkeligheden intet er helligt.

40 Det i en saadan Tid at være sit Folks Lovgiver, det er en vanskelig Gerning. Det
skulde ikke undre mig, om mangen en blev modløs unred Ansvarets Byrde.
Vældige Magter har sønderslaaet den faste Jord, vi byggede vor Verden paa, og
en Afgrund har aabnet sig: og over Afgrunden er der Mørke, saa ingen aner,
hvor Vejen frem gaar; man indretter sig fra Dag til Dag.

45 Men midt i denne sugende Lidelse er der en Uro, en Higen, en Længsel, et
Haab, en Protest. Thi Guds Aand svæver over Vandene. Saadan føles det altid,
naar Guds Aand er nær i Mørket, som en Uro, en Higen, et Haab med dyb
Lidelse. Thi Guds Helligaand, naar den svæver over Vandene, er i Pagt med
50 Lyset og Livet; den vil ikke, at et Menneskes, et Folks, en Verdens Liv skal lægges
øde; den ængstes saare over den Mulighed, som Livet skælver overfor Døden;
den begærer at være den nye Verdens Skaber. Og denne Angst, denne
Skaberdrift, spejler sig i Vandene. Derfor vælder Bønnen frem, atter og atter:

55 Helligaand, vor Sorg du slukke,
al vor Dunkelhed gør klar!
Livets Kilde du oplukke!
Davidsnøgelen du har.
Giv os Trøst for al vor Nød,
60 Lys i Mørke, Liv i Død!

Og naar jeg da, som den, der paa denne mit Folks Højtidsdag skulde føre Ordet,
har bedt Gud give mig Ordet, da har han, som Modsætning til Nydelsens to
Afguder, Mammon og Venus, peget paa sine to hellige Grundordninger for
65 Livet: Arbejdet og Hjemmet. Vi lever ikke i Krig, men i Fred; og i Fred er
Arbejdet og Hjemmet Livets Grundpiller.

Men dette kan jeg ikke tale om uden at komme ind paa Politik; og det vil jeg
70 med Frimodighed, uden at bryde mig om den Frase, at Kristendom har intet
med Politik at gøre. Det er usandt. Hvis Politik er blevet ren og skær
Opportunisme, saa maa Kristendommen erklære den Krig; thi Kristendom er
Gennemførelse af det modsatte af Opportunisme; det var den paa Golgatas
Kors og Paaskemorgen. Og naar alle Livets Forhold, ogsaa Arbejdet og
75 Hjemmet, er lagt ind under Politik, saa maa Kristendommen blande sig i
Politik; den skal dog ikke være ligegyldig overfor, hvorledes der handles med
Guds hellige Grundordninger for Livet. Den Paastand, at Religion og Politik
skal holdes ude fra hinanden, er ogsaa ubibelsk; alle Israels Profeter, fra Amos til
Malakias, talte om de Ting, der bevægede Folket, om deres Lands ydre og indre
80 Politik.

Arbejdet er da klarlig en af Guds hellige Grundordninger for Livet. Hans
Forsorg virker aldrig saaledes, at han direkte giver os Føde Og Klæder. Alt har
han anlagt paa at tvinge vor Slægt ind i et titusindaarigt Arbejde. Og under dette
85 Arbejde har vi lært hans store Verden med dens Rigdom paa Kræfter at kende;
og vor egen indre Verden har samtidig foldet sig ud med dens rige Muligheder.
Og han har værnet om denne Grundordning ved Ord som disse: Arbejderen er
sin Føde værd, og: Den, som ikke vil arbejde, bør heller ikke have Føde. Disse
Ord blev udtalt i en Tidsold, der saa ned paa Arbejdet. Og han har velsignende
90 opdraget os til Flid og Karakterstyrke, selv gennem Arbejdets Forbandelse.

Og Hjemmet er saa klarlig hans Grundordning, naar han har givet Kærligheden
mellem Mand og Kvinde Magt I il at fremkalde Livet, det Menneskeliv, der er
saa sart i sin Begyndelse, men saa rigt paa Muligheder, dette dyre Liv. Og han
95 har værnet denne sin Grundordning ved Budene: Du maa ikke bryde
Ægteskabet — og: Du skal ære din Far og din Mor. Og han har ladet os erfare
det, Digteren har udtalt om Hjemmet, der bærer Landet:

Et enkelt Hjem bar saa tit et Land,
100 naar ud det sendte sin Frelsermand.
Og mange Tusind af Hjem det var,
som Landet frelst ifra Slaget bar;
og det, som bærer det gennem Freden,
er Hjemmets Pulsslag i Travlheden.

105

Det er da Guds hellige Grundordninger. Gud Herren sagde til Manden: I dit Ansigts Sved skal du æde dit Brød, — og til Kvinden: Med Smerte skal du føde Børn, og til din Mand skal din Attraa staa.

110

Overfor disse to hellige Grundordninger kan nu Kirken og Lovgivningsmagten arbejde Haand i Haand, idet hver har sin Gerning.

Det er Kirkens Gerning at inspirere. Dens Mænd og Kvinder skal være
115 beaandede af den Ild, vor Frelser talte om: »Ild er jeg kommen at kaste paa Jorden«. De skal stemple al Foretagsomhed, der tilsigter at erhverve sig Rigdom uden tilsvarende Arbejde, som det, den er, Synd mod Guds Bud: Du skal ikke stjæle. De skal sige, at Mennesker, der af Dovenskab snylter paa Godgørenhed, hører hjemme, hvor Sulden tvinger. De skal indgyde Folket hellig Ærefrygt for
120 Forholdet mellem Mand og Kvinde, saa Kærligheden ikke bliver et Legetøj, og Børn en Ubehagelighed, hvormed man maa betale Fornøjelser. De skal lide med de lidende, de syge, de trætte, de forurettede, de glædeløse, og tale deres Sag. De skal ogsaa lide med dem, der i en ond Tid blev syge af Sanselighedens Brynde; det er tilvisse en tung Lidelse; ingen skal foragte dem, der kæmper redeligt. Men
125 Kirkens Mænd og Kvinder skal lære Folket at foragte dem, der bruger deres Talent til forførerisk at fremstille denne Sygdom, og nu har været en Svøbe for vort Land i et halvt Aarhundrede.

Alt dette skal Lovgivningsmagten ikke gøre; Love kan ikke skabe Liv; derimod
130 skal den give de Ordninger, der regulerer og former Livet, saa at Arbejdet og Hjemmet faar deres Ret. Og under denne Gerning skal Lovgivningsmagten være besjælet af een Lidenskab: Lidenskab for Retfærdighed. Den er nemlig Grundbetingelsen for, at der kan være et stærkt, fælles, samlet Folkeliv. Uretfærdighed skiller og opløser; det gør den i Forholdet mellem Folkene, og det
135 gør den indenfor det enkelte Folk. Hvad gavnede det et Folk, om det militært og økonomisk besejrede hele Verden, men tabte Retfærdigheden; den er Folkets Sjæl.

Saa lad Lidenskab for Retfærdighed fylde Deres Sjæle og præge Deres
140 Gerning; Retfærdighed mod Arbejdet, saa det og kun det faar sin Løn; Retfærdighed mod Hjemmet, saa Moderen faar Lov til at blive i sit Hjem, og Boligen bliver i Stand til at rumme et Hjem.

Og lad denne Lidenskab for Retfærdighed blive flettet af tre Streng: Den

Inderlighed, som føler sig forpligtet overfor en hellig Idé og derfor føler det som Uredelighed under Frasens Form at nedværdige denne Idé til Middel i Kamp mod Modstandere. Den Ildhu, som ved, at i Kampen for Retfærdighed er Vanskeligheder kun til for at overvindes; thi Retfærdighed skal der være, koste, 150 hvad det vil. Den Indsigt, som ikke lader sig forvirre af det forviklede, men baner Vej, fordi den er stærkere end den Kløgt, som i Egoismens Interesse paastaar, at Retfærdighed er umulig.

Og lad Dem under dette sejge Arbejde og dets Kamp opbygge ved Bevidstheden 155 om, at De er Guds Tjenere. Sagde Apostlen Paulus om den hedenske Kejsermagt, at den var Guds Tjener, en Hævner til Straf for dem, som øver det onde, — skulde det da ikke ogsaa gælde om et kristent Folks kaarne Mænd og Kvinder, naar de sammen med Konge og Regering med Magt afværger Uret. Og lad Dem opbygge ved Bevidstheden om, at De former det Støtteværk, op ad 160 hvilket Livet kan ranke sig, sundt og kraftigt.

De vil da, baade under dette Arbejde og i Deres personlige Liv opdage, at den Samfundsretfærdighed, det er Deres Opgave at bekæmpe, ikke er det eneste Onde, at Livet har langt dybere Fjender. Kampen mod dem maa hvert 165 Menneske tage op. Den, der taler til Dem, ved, hvor denne Kamp kan gøre modløs. Og netop derfor er det ham en usigelig Glæde, at det er hans Gerning som Kirkens Tjener at pege paa de dybe, lægende Vande, der har deres Udspring fra Verdens Frelser. Thi dette er Kirkens centrale Opgave, at bringe Lægedom fra Guds evige Kærlighed og derved indaande i Arbejdets og Hjemmets Prosa 170 den Kærlighed, der er Livets Kilde. Saaledes skal Kirken og Statsmagten i Forening bygge Guds Rige, hvor Retfærdighed hersker, og Kærligheden lever sit evige Liv under Guds aabne Himmel.

Brødre, det er en vanskelig og ansvarsfuld Tid, i hvilken De er sat til at være 175 Lovgivere for vort Folk, og vi til at være dets Præster. Lad ikke Tidens Tryk hindre os i at være blandt de unge, der skal se Syner. Vi har et Land, som vi elsker; Gud har forundt os, under en Konge, vi har Tillid til, at være en fredlyst Plet i denne onde Tid. Hvad om hans Vilje var, at vort Land skulde ved vort forenede Arbejde blive et Sted, hvor Fremtiden gror. Hvad om hans Mening 180 var, at vi med ydmygt Tjenersind skulde berede den nye Tid, da Gud siger: Der blive Lys —og der bliver Lys.

O, Kærlighedens Aand,

185 det evige Liv i Fuldkommenheds Baand!
o, smelt du vort Hjerte ved Højaltrets Ild,
og klar du Jordklimpen i Solglansen mild,
saa glade vi føler, os skabes i Bryst
de levendes Lyst!

190

Kilde

Det Kongelige Bibliotek

Kildetype

Digitalt manuskript

195

Tags

Anden tekstrække, Første verdenskrig 1914-1918, Prædiken, Prædikener fra 1900-tallet, Åbningstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/eduard-geismars-praediken-ved-rigsdagens-abning>

200

205

210

215

220